

СА АЛЕКСАНДРОМ ПОПОВИЋЕМ ПОВОДОМ ЊЕГОВЕ НАЈНОВИЈЕ ДРАМЕ „ВЛАДИМИР И КОСАРА“

Зло не умире прво

● Од легенде о љубави кнеза Јована Владимира и Самуилове кћери Косаре, узете из древног „Љетописа попа Дукљанина“, Александар Поповић је створио снажно драмско дјело. — Драма је доживјела праживку на рушевинама манастира Пречиста Крајинска у барском крају гдје су сахрањени ови легендарни љубавници и мученици

— Сад већ знам, иако у свом опусу имам четрдесет драмских дела, да бих морао бити силно несрећан да се тој породици није ове године придружила и драма „Владимир и Косара“ — коју, ево, поднаслових овако: „Сценска бајка без окрјака, на 16 појава уз 11 појања“ — јер знам да више не бих могао без њих двоје. Без Владимира и Косаре. А сама драма је још један покушај да кажем оно што би требало. И тада више не бих писао: то би био крај мог мишљења...

Тако, помало спонтано, уочи саме суботње премијере своје најновије драме „Владимир и Косара“ (изведена на рушевинама манастира Пречиста Крајинска, у планинама изнад Скадарског језера, гдје су, према легенди, прије више од једног миленијума, сахрањени дукљански кнез Јован Владимир и његова жена-легијона Косара (кћерка македонског цара Самуила), почео је казивање Александар Поповић за „Борбу“. Та натуралистичка аутентичност простора, чини се, није била толико неопходна редитељу Слободану Милаговићу да би остварио сценску артикулацију Поповићева текста, нити је Александар Поповић писао „рецитал“ који обавезно треба да одговара „мјесту и времену“, већ драмски текст који ће се, свакако, играти у позоришима. Међутим, организатори овогодишње, прве овакве културне манифестације у овом крају, назване „Барски љетопис“, очито су имали своје разлоге да премијера буде изведена на остацима храма Пречиста Крајинска, у Острошу, на југословенско-албанској граници.

Сјај предања

Прокујао је читав миленијум откако је настао „Љетопис попа Дукљанина“, или „Барски родослов“, у који је срећно уграђена и легенда (да ли легенда или историјска чињеница?) о љубави дукљанског кнеза Јована Владимира и принцезе Косаре. У том дјелу, „на-

сталом у Бару и од једног Баранина“, драмски писац Александар Поповић је нашао снажну инспирацију и, као што је уочи самог преласка из првог у други миленијум, писац „Барског родослова“ био замољен да „младићима града Бара који се забављају не само слушањем и читањем о ратовима, већ и учествовањем у њима превеле „Спис о Готима“ са словенског на латински језик“, тако је и Александар Поповић почетком године у предвечерје трећег миленијума, био замољен од данашњих Барана да драмским текстом оживи легенду о Владимиру и Косари. И пред нама су, ево, и драмски текст и позоришна представа.

Огољено, легенда каже: цар Самуило је заробио дукљанског кнеза Владимира (не зна се кад је рођен, а живио је до 1016. године) и бацно га у тамницу. Царева кћерка Косара, склона добротинствима, једног дана замоли оца да њој и дворкињама омогући да робовима „оперу главе и ноге“. Самуило је био увијек спреман да испуни сваку жељу својој кћерки-јединици, па јој ни ову није одбио. Угледавши у окувиног таситог Владимира и сазнавши да је кнез, подарила га је разговором, а он њу опчино умом, па је затражила од цара-оца да је уда за роба Владимира. Ту молбу цара-оца није могао да не услиши. Дао је Владимиру кћер за жену и вратио му земљу и пријесто. И као што бива послје цареве смрти, све се изокреће у борбу за власт, па Самуилов насљедник, син Гаврило Радомир бива у лову убијен од Самуиловог сјаовица Јована Владислава, који одмах почине тражити начина да скине главу и дукљанском кнезу Владимиру. На превару га одводи у Преслу, и убија за ручком, а потом своју власт проширује и на дукљанску земљу. Легенда каже да је Владимирова жена Косара, иначе блиска рођака убице Владислава, потом пренијела тијело свог супруга у барски крај, и сахра-

нила га у цркви Св. Марије, касније назване Пречиста Крајинска, да би потом и сама, у сузама, скончала крај његова гроба. Сахрањена је крај ногу свога Владимира, а убицу Владислава, исто онако како је он за ручком убио Владимира, убија анећо за вечером...

Надвладати снагу легенде

Како је, као писац смогао стваралачке храбрости да једну тако снажну легенду, која је већ сама по себи моћно литерарна, преточи у савремени драмски текст?

— Одговорићу речима главног јунака Владимира, који у једном тренутку каже: „Човекова величина је у томе што пред себе ставља нерешив задатак“. Но, ја већ четири деценије носим у себи ту легенду, стекао сам и њену литерарну вертикалу; дакле, мислио сам о њој, иако нисам ништа записивао док ме Барани — сматрам то својом срећом — нису позвали „на мобу“. А сад нешто директније, везано за ваше питање: Нисам се врао с легендом, већ само „примио“ њен дух. У овом времену неспокоја, бременитом свакодневним, политичко режираним драмама, у којима страдају људи, ову сам легенду доживео као блаженство слободнијег мишљења.

(На питање: колико његов текст кореспондира с нашим временом, Поповић одговара анегдотом с једне од проба. Наиме, један позоришни заљубљеник у Бару упитао је писца: „Па зар се, побогу, за хиљаду година ништа није промијенило кад је у питању скидање главе због власти!“)

— Међутим — наглашава Поповић — нисам, у крајњем случају, толико инсистирао на тој опаккој борби за власт, колико сам желео да универзалније доведем у одговарајуће релације добро и зло. И моје је сазнање следеће: Зло се не може победити злом, како се понекад проповеда, већ да се добро стиче — до-

бром. К томе, зло живи, и оно не може да умре, чак ни литерарно.

Треба да се задовољимо ако осетимо да умиру макар делови зла.

Помисли се да Поповић управо долази са планине Облик, на којој су змије отровнице уништавале избеглу и ту стијешњену Владимирову војску, све док их, на његову молбу, провиђење није одједном учинило безопасним, одуевши им отров. Поповић мисли да нам само, или прије него ништа друго, култура може ослободити отрова. К томе, примјећује да људско друштво неће бити добро друштво све док у њему макар један човек остане без наде, исто као што није добро царство које има много непријатеља.

Иако утопијски, и помало данас ванвремено, то лијепо звучи.

Пошто се, колико знамо, представља морала радити веома ужурбано, да ли је било озбиљнијих тежкоћа код избора глумачке екипе?

— С радом на представи почело се доста касно, онда када је већина глумаца већ имала летње ангажмане, таман када смо окупили глумце и поделили улоге, после неколико дана рада, први је „искочио“ Жарко Лаушевић, који је имао улогу Кавана (мој Јуда), па смо морали у потрагу за новим Каваном. Избрана није било много, па смо улогу поверили младом, талентованом глумцу Жељку Ницићу, али се он начисто уплашио тежине задатка, па се спаковао и отишао, а у међувремену је, због једног неспоразума, екипу напустио и Боро Беговић, који је играо цара Самуила. На једној страни, убеђивали смо Беговића да се врати, а на другој трагали за новим Каваном. Коначно смо га нашли у Божидару Стошићу, који је тек 5. августа, право с воза дошао на пробу, а вратио се и Беговић. Иначе, насловне улоге тумаче: Владимир — Младен Нелевић, Косару — Нарја Ђукић, оца Пантелија игра Драган Благојевић, а царевна Владислава — Миша Благојевић.



док се као гласник појављује Адмир Гламочак. Ту су и дворске даме: Татјана Поповић, Светлана Марковић и Славка Вукићевић, те оклопници Владимир Церковић и Душко Цејовић.

Текст је писан „повишењим“ стилем, нитовацијом каква би се прије извила из народа или очекивала у античним драмама, како је аутор поднасловом сугеришао „сценску бајку на 16 појава, уз 11 појања“.

— Све је у појавама, од рањања, преко живљења до умирања. Све је, уз оваква или онаква појања — каже Поповић. — Но, писац гледа што мисли, а редитељ само оно што прочита. У Милаговићу су се срећно срели и онај који гледа и мисли, чита као ја, па је зато било могуће да за само месец дана — уз ове барске врелине, даноноћним радом целе екипе и уз недаће које сам поменуо стигли до премијере.

Било би неправедно рећи да је ово што су Барани покушали, истовремено, нов начин доприноса култури. Добили су једно озбиљно драмско дело. Добили смо га сви, а око њега се могу груписати све будуће културно-летње манифестације „Барског љетописа“ (играње ове представе може, чак, постати и традиционално).

У сваком случају, остаје културни траг наспрот другим срединама на Црногорском приморју, којима је само прокујало оно што зову „културним љетом“. Поповићевом драмом, нема сумње, постављен је један од сигурних стубова будућих културних збивања у овој средини. Бар ће се познати по њој.

Данило БРАКОВИЋ